

VI/1/с II 20

УКРАЇНСЬКИЙ СКИТАЛЕЦЬ

Ч. 8.

Музей
Закарпатської області
Адреса
Львів
№ 0-3639
Музей
історичної матеріали
Львів

СЕРПЕНЬ
1921
ЙОСИФІВ

1919. — 31. VIII. — 1921.

Другий рік минув... Переживала колись У.І.А. багато радісних хвиль побіди над ворогом. Тернопіль, Галич, Березани, Чортків, Джури, Золочів, Угринів, Нижнів, Іванівка, Жовква, Проскурів, Староконстантинів, Мірошів, Бердичів, Імеринка, Ривниця, Каминівка, Ковятин і многі інші назви будуть свідчити про велике пожертвоування українського галицького бовевика для української національно-політичної ідеї.

Зі всіх побід однак найясніше заблистала побіда з 30. і 31. серпня 1919 р. Тодіто в наступі проти більшовиків відкрилась українському війську прекрасна картина золотоговерхого Києва. Хоч на горбах, зритух кулями; незасохла еще свіжа людська кров, хоч ворожі кулі летіли на наступаючу розстріляну нашего війська, нічо не змогло здержати галицького бовевика, перший раз у війні, серед боїв, забути про сій.

Золоті верхи хоромів перші кинули лучі воли мученим дітям України і благословили їх за їхні чесні труди. Невідома досі струя чувств пролетіла розстріляною, що вийшла на горби біля Києва. В одній хвилі переімінила розстріляла свою строгу, бовеву форму. Наче на приказ знято шапки і шоломи з голов. Деякі бовевани стали на вколівки, інші долів впали, цілували землю і шептали слова молитви. Було тож чути оклики щастя і радості, було видно проростягнені в гору руки начеб скам'янілих бовевиків. Вони немов хотіли ловити лучі, котрі відбивались з київських хоромів. Стрільці стояли неповорнуто і гляділи в точку невисказаного щастя. Незрозумілий шепіт і напружений віддих переривали тишину, а блеск сяючих очей свідчив про момент бовевиків радості, — про незвичайні чувства в цій війні.

Для такі чувства могли стати цей найвищий нагородою для героїв, що з самопожертвування свідомо здійснювали наші ясні стремління до державної самостійности українських земель.

Собори, київська академія з сі депутатами до гетьмана Богдана, ерусалимський патріарх, укр. духовенство з київськими міцанами, запорожське братство в хоругвами і бунчуками, а попереду з булавою Богдан - „Богом даний охоронитель, спаситель і освободитель народу від ляхської неволі“ - майнули в ухві бевиків. Здавалось, - було чути Богданові слова: „Вибр з ляхської неволі нарид руський весь! За границю не піду. Досить достатків в князівстві нашім по Жолм, Львів і Галич!“

Ні Єрусалим, ні Мекка не в силі дати своїм вірним такого цастя, яке дає серце України сего дня Українцям. Київ волею віддихав. Збув ся носитель нових благ, „цивілізацій права і порядку“ - приношений насильно з півночі. Збули ся Київляни вічних погроз вистріляння, виморення і вирізання українського населення. Зникло з Києва морево крови, а галицький стрілець кріпавсь надією вернути скоро у Львів через Київ. -

Квіти кидано з вікон, з балконів, з дахів, з вулиць обмаєних синьо-жовтими прапорами. Оклики: „Слава Укр. Нар. Республіці! - Слава Укр. Війську! Слава Браттям Галичанам!“ лунали грімко, радісно з уст десятків тисяч кавських жителів. Се було в часі святочного походу галицьких бевиків, Запорозької групи і пр., дня 31. серпня 1919. р. Здавалось, що оклики ці рознеслась по всіх українських землях. Радісно глядів старий Київ на своїх діток з галицької землі, весело ревів могучий Дніпро та переносив радість по всіх закутинах найдальших океанів. Оклики: „Слава! Слава!“... ударила тех о синьо-жовтий прапор на Горьодській Думі, доносились до портрета Тараса на балконі Думи і летіли дальше в широкі степи України.

Століття минули заки судьба дозволила Гал. Армії стати за воротами Києва.

Геройським вчинком з 30 і 31. серпня 1919. р. здобула собі українська Армія безсмертну славу. Згадуємо про це хвилю слави і триумфу, бо віримо, що спомин цей скріпить національну свідомість і завзятість навіть у тих, що

стали тепер хвнятіся. } побіда.
прим.: Хоч славною Укр. Військ закінчилась катастрофою, однак армія має право гордитись своїми бевими успіхами. Катастрофу треба приписати вичлючно нездатности тодішньої укр. політики - С. Пр.

Армейська група ген. Кравса в наступі на Київ.

Перехід У.Г.А. через Збруч був покінчений 17. липня 1918. р. Придільений їй простір до відпочинку по тяжких боях і походах в Галичині був так малий що понад 90,000 армія ледве могла дихати, а завдяки відношенню тамочного населення не мало навіть з чого як слід прожити ся. Становище прямо невисоке. Більшовики втиснули фронт Дієвої Армії /Великої України/ аж під Дунайці біля Камянця Подільського та загрожили тим самим і деяким частинам У.Г.А.

Щоб відкинути більшовиків, кинуто в бік 19. VII. 1919 бригади II Укр. Г. Е. котрі посунулись в протязі шістьох днів побідоносно 70 км. вперед аж до Проскурова /26. VII./, а в дальшім розвиток операцій до Зитоміра /21. VIII./ і під узловою станцією Ісворость, на північ від Зитоміра /31. VIII./. В цілях вихиснування первісної стратегічної удачі в просторах положених дальше на схід готовило ся командування Великої України ужити також прочі два укр. гал. Корпуси. При цій нагоді пропонувала генеральна булава укр. гал. військ звернути головні боеві операції в напрямі на південь, з метою опанування міста Одесса а не Києва. Побіч військово-політичних причин наведено тоді в першій черзі військово-географічне положення Херсонщини, яке уможливило б при богацві рільного набутку неї області оперти крила оперувчих армій о Чорне море та двістер з пристанею Одессою в задах, як отвором в світ і рівночасним осередком всіх військових установ. Чуття, а не далекий політичний вір великоукраїнського командування, рішило наступати на Київ.

По короткім гуртуванні військ в районі Деражня - Ялтушків - Заміхів - Курилівці Мур. рушили перший і третій гал. корпуси в північно східнім напрямі 6. VIII. 1919. р. Мимо пригноблення укр. гал. стрільця, спричиненого утратою тіснішої вітчизни, омучення, фізичних недогід, браку одіння та обуви, неприхильного відношення в Призбруччя та врешті відсутности стрілива /пересічно 20 набобів на стрільця і 40 стрілен на гармату/ увінчав ся перший натиск на більшовиків заняттям Змерянки спільно з 6. Зап. Дивізією, а дальше заняттям Браїлова /на північ. сході від Змерянки/, Дзвіна /біля Браїлова/ і Винниці

Ініціатива ділань перейшла цілком в руки українського командування.

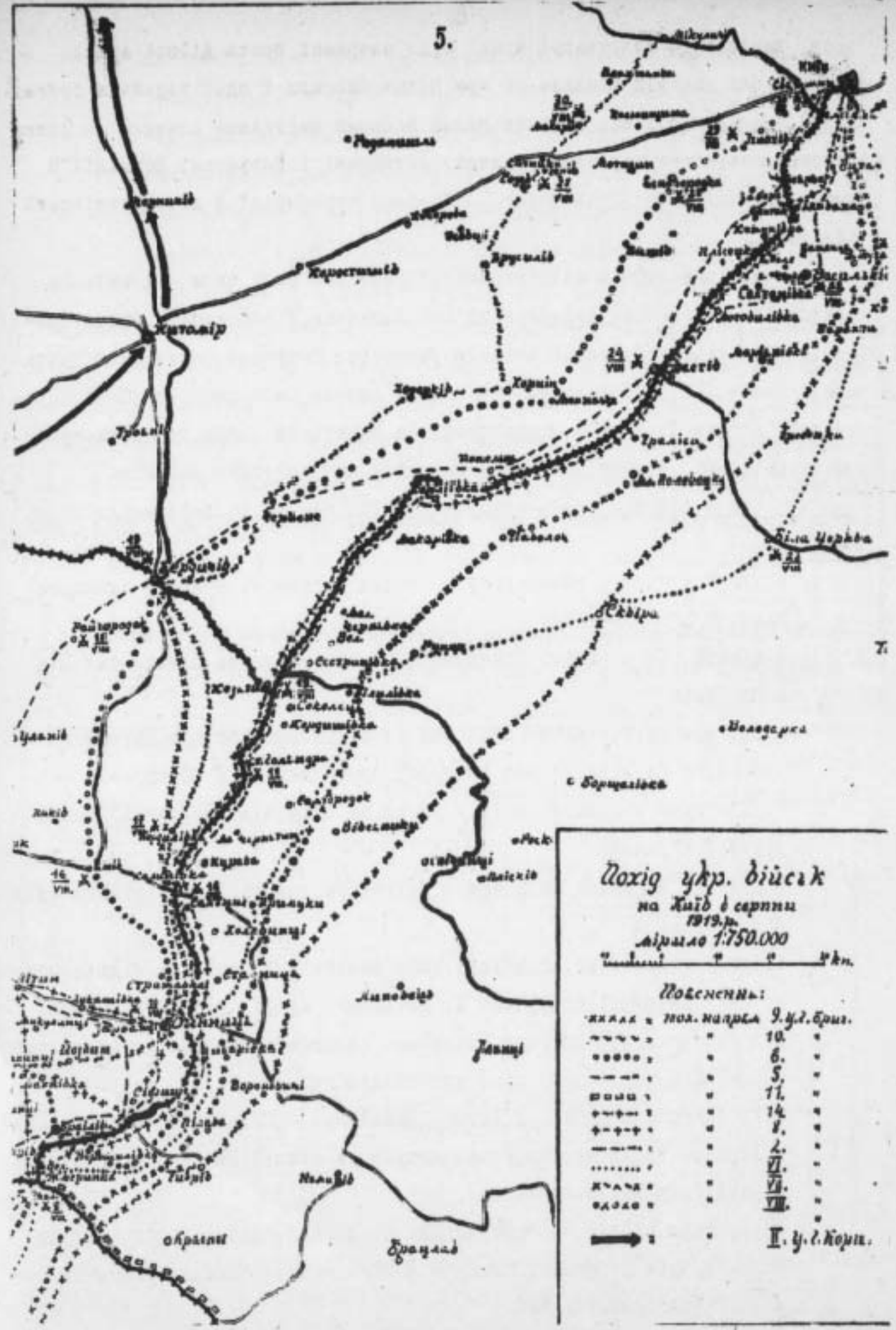
Врзвом дельних акцій відносили українські галицькі стяги побіду на по-
бідою над ворогом. Для перегляду хай слухить табеле важнійших боїв по-
одиноких бригад, які брали потім участь в здобутті Києва.

Дні	I. Укр. Галицьк. Корпус				III. Укр. Галицьк. Корпус				Запорізьск. Корпус		
	5. брига.	6. брига.	9. брига.	10. брига.	2. брига.	3. брига.	10. брига.	14. брига.	II. дивізія	III. дивізія	IV. дивізія
7. тв.	Житомир										
8. тв.	Житомир	Дніпро	Дніпро			Житомир	Житомир		Житомир		
10. тв.				Звенигород					Звенигород	Звенигород	
16. тв.	Житомир	Дніпро	Житомир								
17. тв.				Житомир	Житомир						
18. тв.	Житомир				Житомир						
19. тв.	Житомир				Житомир						
21. тв.					Житомир						
22. тв.					Житомир					Біла Церква	
24. тв.					Житомир						
27. тв.	Житомир	Житомир		Житомир	Житомир	Житомир				Житомир	
29. тв.	Житомир	Житомир		Житомир	Житомир	Житомир					
30. тв.	Житомир	Житомир		Житомир	Житомир	Житомир					

В цій поході українських військ на Київ заслонявав ліве крило I. У. Г. Корпуса перший У Г кінний полк, несучи різночасно частинну звязкову службу з II. У. Г. Корпусом а на правім крилі Запорізького Корпуса скупчена була кіннота свого корпусу. Київська група українських військ відбула в протязі 21 днів похід 320 км. та гідійшла на чотири дні перед завяттям Києва, серед бою, на лінію віддалену 30 до 40 км. від Києва. Мала неодача Запоріжців, які вратили лишень через недбайливість на один день Білу Церкву, мала лишень місцеве значіння. /При дальшій читанні належить орієнтуватись після поданої шкери на слідуучій сторони/.

Ворожі сили, гнані українськими військами, складались органічно

24 дивізія	} XII. советської армії /постій командантури Київ/
44 дивізія	
60 дивізія	
130 дивізія	
41 дивізія	XIV. советської армії /постій командантури Умань/.

Полог укр. діюсак
на Львів в серпни
1919 р.
Масштаб 1:750.000

Полсненны:

Символ	пол. назва	У. д. бр.
—	"	9.
—	"	10.
—	"	6.
—	"	5.
—	"	11.
—	"	14.
—	"	8.
—	"	2.
—	"	VI.
—	"	VII.
—	"	VIII.
—	"	II. у. л. Корн.

Прочі дивізії 14 советської армії були звернені проти Дієвої Армії. В склад цих дивізій входили по три піхот. бригади і одна гарматна бригада. Кожда бригада мала три піхотні полки. Всевими частинами славилися інтер-національні полки/переважно Мадяри/, лотиські і китайські формації. В традиційних хвилях послав ворог „баталіони курсантів“ і деякі жидівські відділи.

Загальний стан ворога кількакратно перевищав наші сили - в виімком артилерії - і вносив найменше: 25,000 багнетів, 1,500 шабель, 200 скоро-стрілів, 50 гармат, 5 броневих поїздів /Комуніст, Новгород Волинський, Троць-кий - Ленін, III Інтернаціонал, Гандзя/ і десять панцирних авт. Цего воро-га, який зібрав свої сили з резервами на північній крилі, перед наступаю-чою українською групою, мусіли ми побороти, щоб вступити до Київа.

В л а с н і с и л и були вечером 24.VIII. ось як розположені/з півночі на південь/:

- а/ I. Укр. Гал. Корпус. Командантура станція Фастів. /9. Бригаду залишено залогом в Вердичеві/.
- I. кінний полк в районі Кочерово - Осівці /8 км. на північ-зах. від м. Врусилав/
- X. бригада, скріплена повстанцями от. Соколовського, в м. Врусилав /36. км. на півн. захід від Фастова/. Командантура в Врусилові.
- VI. Бригада в районі Бинів. / 25 км. на схід від Врусилова/. Коман-дантура в Бинові.
- V. Бригада в районі Левківка - Плісецькоє /часть/, на північний схід від Фастова.
- б/ III. Укр. Гал. Корпус. Командантура в Фастові. /XI. Бригаду відокремле-но це в Жмеринці, прилучено Є1 до Дієвої Армії і відіслано в ра-йон Вапнярки XIV. Бригаду оставлено залогом в Винниці, де оставлено також кінну бригаду в цілі доповнення Є1/.
- VIII. Бригада в районі Скитки - Данилівка - Плісецькоє /часть/, - Ко-хувівка - хутір Черкас. Командантура на станції Мотовилівка /на пів-нічний схід від Фастова/.
- II. Бригада, скріплена повстанцями от. Мордалевича і повстанчим, ку-рінем смерти*, в районі Кадиця - Западніці - Васильків. Постій ко-мандантури в Василькові.

в/ Запорожський Корпус. Постій командантури в м. Барахти /біля Василькова/.

VII. Дивізія в Вільній Вугаївці / на стід від Василькова/. Командантура в Василькові.

VIII. Дивізія в містечку Барахти. Командантура в м. Барахти.

VI. Дивізія в районі Копачів - Нв. Безрадиче, на захід від Василькова.

Повстанці от. Зеленого /коло 7000 людей/ дістали наказ від Голов. От. Петлюри, переданий особисто от. Зеленому в Кам'янці Подільській, улекшувати операції українських правильних військ під Києвом. Повстанці мали вести власні боеві операції на Лівобережжю, однак наказу не сповнили.

Для одноцільного ведення кінцевих боєвих акцій утворено 28.VIII. армейську групу ген. Кравса /постій командантури в Фастові/. До неї зібрала того самого дня 2. і 8. бригаду в групу майора Німеталя /командантура на станції Васильків/.

Найнижші числа поодиноких частин армейської групи ген. Кравса, скріпленої гарматними полками 9., 14. і 6. Січ. Стр., представляли ся приблизно так:

Крихітливий список складних	органічно				заг. стан				Боевий стан				
	полк	бат.	рот.	підп.	людей	оруж.	снаряд.	маши.	склад.	збр.	збр.	збр.	збр.
I. Укр. Вал. Корпус	1. Кінн. полк	.	.	4	1	550	500	.	300	8	.	2	.
	Тотем. от. Соколовськото	1	2	1	1	300	120	200	100	10	.	2	.
	10. Бригада	4	16	.	4	3500	700	1900	.	70	.	16	.
	6. Бригада	3	12	1/3	4	2800	600	1200	20	40	.	15	.
	5. Бригада	3	10	1	7	2500	800	1300	60	60	2	30	.
II. Укр. Вал. Корпус	8. Бригада	4	12	1/3	8	2100	440	1200	25	30	.	21	.
	р. артил. т. артил.	1	3	1/2	.	300	60	300	50	5	.	.	.
	артил. склади	.	1	.	.	50	.	50	.	3	.	.	.
	2. Бригада	3	9	1/2	4	2000	600	450	70	45	9	12	.
III. Укр. Вал. Корпус	VII. дивізія	2	6	4	3	800	450	300	350	30	.	6	.
	VIII. дивізія	3	9	.	2	1100	500	500	100	25	.	5	.
	IX. дивізія	3	9	1	2	1400	400	400	100	43	.	4	.
Всього	27	84	13	36	17400	5670	8850	1075	364	41	113	6	

Для 28.VIII. мали першим кінний полк і 8. бригаду досягнути район Розів-Ситники /20 км. на північний схід від Брусиліва/ і по південнім бою з переважними ворожими силами дійшли до Дрова /біля Ситник/.

6.1 5. Бригада випераять ворога в східнім напрямі і приходять на лінію: поля на захід від Скиток - Кожухівки.

Група майора Віметаля і Запорозький Корпус обмежувть перед обідом свою діяльність до малих перестрілок з дотеперішних становищ. По обіді починає наступати ворог на групу майора Віметаля з Глевахи /біля Василькова/ і викидає обсаду Скиток /одну сотню 8.бригади/ на М.Кожухівку. Дальший ворожий наступ викидає обсаду Кожухівки, зложеноу з першого куріня 8.бригади. Під вечер однак займає третій курінь п'ятої бригади протинаступом Кожухівку. Ворог острілве важкою артилерією стацію Васильків до півночі. Ворог ви-хіснює свій хвілевий успіх під Кожухівкою і розвиває сильний наступ своїм піаденним крилом /зложеном переважно з Мадярів/ в напрямі на Васильків. По кількогодичнім бою покидають частини 2.бригади це місто. Під вечер однак ударає п'ята бригада на наступаючого тут ворога і наслідком цього ворог перестає дальше посувати ся вперед, а навіть-ночию-покидає Васильків.

Дня 29. VIII. підсуває командантура армейської групи ген.Кравса перший ківний полк і X.бригаду на шлях Житомир - Київ, в район Мотикши - Кольонки на / на захід від Ситник. 6.бригада, використовувчи очищення від ворога Княжич і Загіря V.бригадою, приходить до Ігнатівки /23 км. на захід від Києва/. 5.бригада паралікує криловим наступом з району Боярка новий сильний більшовицький удар на 6.1 2.бригаду і здобуває при цій нагоді більшовицький броневий поїзд „Гандзя“.

При цім сильнім ворожим наступі тратить 8.бригада свої становища на схід від Кожухівки. Ворог переслідує 8.бригаду, однак она легко відбиває частинні ворожі наступи. За те 2.курінь 2.бригади тратить Каплиць /біля Василькова/ а Запорозці покидають В.Бугаївку. Майор Віметаль стягає загрожені цям куріні, а те перший і третій курінь 2.бригади, в перед м.Василькова на горби положені на полудневий захід від цього міста. Він приказує повстанцям Мордалевича вдарити з П.Поля в крило ворога, що підсуваєть ся зі всходу під м.Васильків. Повстанці не виконувть як слід цього наказу. Они оперувть лишень на далеку віддаль і вкінци відступувть на Б.Солтанівку.

/дальше буде/

Трим Автор послугуєсь словом „командантура“ на означення військового начальства. Тим хоче відрізнити начальство від слів приказу- „команди“. -Ред.

У.Г.А. 3 боїв під Львовом 1919.

чет. К - К.

Уличні бої в Київі.

Я стояв при вході, коли ^{Продовження} в тім надійшов сот К. На лиці його малювалось сильне знервовання.

— „До стало ся? ” поспитав я його.

— „Ковенко хотів мене розстріляти”

— „За що? ”

— „Так ото було” — начав. Я прийшов до команди залози подати босний стан та поінформувати ся, як розвивають ся бої. Не маде однак було мое здивовання, коли по представленню ся Ковенкови він в духв острім тоні сказав мені, що про таку одиниць військову нічого не знає. Згавьонь мене до до цієї пори жж не зголосились.

— „Від тепер — сказав він — маєте виконувати лишень мої прикази”

— „С.С. підлягають прямо командантови київської округи підп Шипкарева і приказів жадних, кромі команданта київської округи, виконувати не будуть.” / В дійсности був приказ, що С.С. підлягають прямо командантови київської округи. / З криком накинув ся він на мене і сказав, що уважає мене бунтівником та сейчас прикаже розстріляти. Кличе двох козаків і одного отаршину та видає приказ розстріляти мене на подвір'я. Я бачив, що всякий опір неможливей і попросив дати знати комді С.С., що зі мною стало ся. Прямую до виходу а за мною моя сторожа.

„Стійте!“ - розніс ся голос Ковенка вже в самих дверях.

„Який у вас боевий стан“?

„Разом зі сотнею, до виїхала під Ромодан до 600 штуків та сотня скорострілів.“ Він хвилину задумав ся.

„Прикази мої виконаєте“?

„Як довго ми підлягаєм прямо приказам команданта київської округи наданих інших приказів виконувати не можемо.“

„В цій справі я ще засягну інформацій у п. підп. Шинкаря. Ви можете йти домів.“

Мене дуже здивував такий нагляд оборот справи, но я не відповідаючи ні слова вийшов.

Подія ця яскраво освітає тодішні обставини. Командант міста окремого на стані облоги, не знає нічого про частину, коєра під той час є найсильнішою.

А бій завязтий шалів на вулицях, звідки все більший і більший простір більшовики прориваємсь завали з одної сторони цілий Печерськ та дуже скоро посували ся Московською вулицею на Васильківську і Київ - 20 арна II. З другої сторони здовж двіпра. вулицею Александрівською і Інститутською яближувала ся в центр міста і на Поділ.

А опір стрічали дуже малій Невтримлі, хоробрі" війська бачучи, до положення досить скрутне та безсмічне рішили, до вигіднішоє перейти на сторону більшовиків. Початок дав полк ім. Шевченка, а за ним підчас боїв попереходили майже всі прочі. Вірним до останнього був полк ім. Полуботка.

Положення ставало з хвилини на хвилину не то грізним а прямо розпучливим. Могли злапати цілу Центральну Раду, котра тоді засідала і вимордувати найгарніших людей Одеса надія остала - С.С. Надумуватись часу не було, конечність кликала ділати скоро і рішучо.

А в духовній семінарії нема ні полк. К. ні сот. М. від значкового Ч, - тоїхали до київської округи по прикази Чому так довго не вертаєть чи не могли собі пояснити? Чи би по дорозі більшовики їх захопили? Чи може відтяли дорогу і не можуть повернути? Телесофонуємо до київської округи. Подлучення перерване. Ми стратили надію на їх поверот.

Була перша година в пол. коли перші стріли впади з Подолу на нашу казарму. Куді ренжили стріляти до стовпів сторони, та зобидили кілька віс

Всіх заалармовено - а командантів наших це нема. На лиця у кожного малю-
вав ся сум та пригноблення, а заразом якась безумна завзятість та рішучість.
Був це психічний стан людей, котрі борять ся з смертю.

Хвилини минали поволи одна за другою, - для нас були це цілі віки.

Стріли розносять ся вже на Львівській вулиці. Чути сильний клекіт скоро-
стрілів від сторони Києв - товарна II. Сильно обстрілюють нас крісовим ог-
нем від сторони Подолу. Ми були здецидовані на все. Рішили не складати о-
ружя а боронитись до посліднього.

В казармі своїй ми могли боронитись довгий час. Зброї муніції, ручних
бомб ми мали подостатком. Харчів тех було на більше як тиждень.

Година 2 1/2, по полудни. Вознесенський спуском вігнався на подвіря
грузовик. На нім приїхали наші команданти. У всіх вступила якась відра-
да, внутрішня радість, стало легше на душі. І тоді нічо нікому не було стра-
шно.

- „Всі старшини на збірку до полкової канцелярії!“ - приказав полков-
ник Коновалець. Був блідий і на лиця його можна було завважити сильне зде-
вервання.

Протягом кількох хвилин всі старшини зішлись в приказане місце.
Маленька кімната. Крізь вікно продираєть ся світло помурого туманного дня,
освітлюєчи єї своїми розсіяними лучами. В углі велике бярко. Спертий рукою
на його край стоїть полк. Коновалець. Коло него сот. А. Мельник, спокійний, з
пробивавчою ся силою волі, якою все собою опановував. Лице окрашене легень-
ким усміхом, знаним лишень старшинам та стрільцям, котрі були з ним в по-
безпечі або ось. Стрункий, руський, очі сірі, надзвичайно холоднокровний, ро-
бав вражіння чоловіка, до з найбільшою небезпеки знайде все вихід. Мав див-
ний дар зеднування собі людей і стрільці за ним на неминучу смерть були б
пішли.

Кругом зібралось до 15 стрілецьких старшин. Всі в сірих шинелях, лиця по-
важні бліді від зворушення. Колом увійшов був хто із чужих, нимоводі му-
сів би відчуті, що рішеть ся щось дуже важне.

- „Положення грізне, - промовив полк. Коновалець - Більшовики заняли три
четверті міста. Захопили частину Володимирівської вулиці та готель Прагу,
звідки уставленими скорострілами обстрілюють Центральну Раду. Найдалше
за пів години займуть Неда огічний музей, до засідас ціла Центральна Рада.
Ми вустанаєм оружно боронити Українського Правительства. Більшовики ору-

жили нас з усіх сторін. Получення із київською округою перервано вже, Мусим його як найскорше встановити. Питання лишень, чи маємо всі пробивати ся в центр міста і там заложити нашу операційну базу, - чи, оставивши тут певну залогоу для оборони, зрештою виступити в бій на вулиці?"

Після короткої виміни думок рішено оставити залогоу.

- Осередок наш остає тут на дальше - приказав полк. Коновалець. - Сот Ч. перебирає команду над своєю сотнею і половиною сотні сотника К. та сейчас виходить на вулиці посуваючи ся на Сінну площу, а звідтам на Підвальну, старавчись встановити звязок з київською округою - і на Житомирську Велику, зміряючи до захоплення Михайлівського монастиря. Як найчастіше приймає донесення про хід боїв. Значковий Черник і хор. Т. ведуть уличну боротьбу скорострілами. Оборону духовної семинарії проводить сот. К. з другою половиною своєї сотні і чотирма скорострілами, котрі йому оставить значковий Черник. Штаб полка остає в духовній семинарії, а в міру успішних боїв посуваєть ся вперед, про що кожда частина буде повідомлена. Приказ сейчас виконаний. Я скінчив."

Я вже згадав, що при С. С. були самі Галачани. Голосилось і багато Придніпрянців, однак їх не приймає. В цей рішучий момент рішив ся полк. Коновалець приймати всіх, хто лишень зголосить ся. Прибували студенти, старші люди, старшини бунної царської армії, як тех і багато панночок - студенток. Всіх приймає і оставлено як залогоу духовної семинарії.

На ціле життя врзалась мені в пам'ять ця гарна а заразом грізна картина, яку представляла тоді наша мала кріпость. Всі вікна познімані. То тут то там стоїть на парапеті/вікна скоростріл з заложеною лентою, готов до стрілу. З кожного вікна виставть крісові дульна, коло них поховані, за ними стрільці. Часто можна запримітити нічне дівоче личко в козацькій шапці - це Київлянки-студентки прийшли нам в поміч. То знова коло скоростріла стоїть старий, сивий дідусь і з напруженням оглядає свій терен. Це полковник царської служби Українець - приносить нам своє знання. Він скорострілчик. Чуття короткє різко тарахкотання скоростріла. По другій стороні вулиці Вознесенської летять з першого поверха кусники шкла. На лиці дідуса полкровка видно тріумфувчий усміх. Знищив більшовицький скоростріл, звернеши підступно на нас з одної із камениць, дождаючи догідної хвилі отворити успішний огонь.

Це був вже четвертий день боїв з більшовиками. Мирне населення по час-

ти вже освоїло ся і мимо цього, що кулі не перемрали рух на вулицях мало що змалів.

З неімовірною швидкістю рознеслась вістка по місті, що стрільці виступають в бій. Вуличне життя замерло. Замикано віконниці, заслоняно вікна. Місто прибрало мертвецький вигляд. З одної або другої сторони міста перетяв тишину зрісовий вистріл або клекіт скоростріла, але і він скоро замовкав, немов здивований, що ніхто йому не відповідає.

Із духовної семинарії виходять стрункі ряди стрільців і уставляють ся на подвір'я в кольони. Стоїть шість чет, вижидачи дальших приказів. Всі убрані в російський однострій, довкруги обвішані ручними бомбами, через рамя перевішені набійниці з набоями. На лица не видно у них найменшого страху. У воздуху лунає могуча пісня „Ми гайдамаки...“.

Гудуть грузовики зі скорострілами в ожиданні приказу вирушати. Там знова значковий Черняк випробовує здатність послідних скорострілів. Різке їх тархотання заглушує хвилинами всіх.

Короткий приказ сот. Чмола:

— „Кожна чета ділить ся на дві стежі. Командант першої стежі четовий, другої його заступник. Іти з одної і другої сторони вулиці попід кам'яниці. Особливу увагу звертати на вікна. Стежа за стежкою іде в відступах до кіль_ка хвилин. Я виходжу з першою четю!“

Команда-і перша стежа виходить на вулицю.

Перше вижидання. Послідні стрільці зникли на углі Львівської вулиці і Бозмесеньского спуска. Виходить друга стежа. Чути чимраз то інтензивнішу стрілянину на Сінній площі. Сильний гук — один, другий, — розривають ся ручні бомби і друга стежа сховала ся за углом. Бій розгорвесь чимраз сильнійше. Стрільці завзято б'ють ся, більшовики також однак скроплюють кожду пядь землі кров'ю.

Поважний, глухий гуркіт грузовика, і перші скоростріли виїздять на підмогу. На переді стоїть командант Черняк. Грізний, очі немов іскри, видно у них якусь безумну відвагу, завзяття. Лице бліде, повне ненависти, жаде до мести.

Виїздять другий і третій грузовик, за ним дальші стежі. Бозмесеньким спуском іде на подвір'я санітарний автомобіль Велика харугова з червоним хрестом майоріє над ним. З одної і другої сторони стоїть французький коніра. Привезд' раних і вбитих. Ївносять вбитих та раних стрі-

ців і більшовиків. Вояки складають до малої хатини ранених пораносить до нашого шпиталю.

Бій на Сінній площі тривав коротко належить однак до одного з найзавітійших боїв на вулицях Києва. Поспішайте Київляни а нові багато епізодів перекажуть вам. Хор Т на зовсім відкритій площі стріляв із кулемета сам. Дам бо вся обслуга лежала трупом коло скоростріла. Побіч лежала ціла купа встріляних набоїв. Сам ранений в руку неперев'язаний мав на це тільки в якомсь скам'ястості стріляв безупинно.

На площі є багато будок де продають різні товари. Одну будку за др. гою треба було здобувати приступом на багнети нос ручними бомбами. Полонених не брали тільки ранених. Більшовиків живих ранених добивали в звірський спосіб. Ціла Сінна площа зачерв'їла кров'ю. Тут і там розносився стогін конарчик.

Після так скорічної розправки з більшовиками, стрільці скоро посувалися вперед. Завняли Сінну площу одна частина із сот Ч подала ся на вулицю Підвальну і Стоданивську старавчись як найскорше досягнути вул. Володимирівську, друга частина на вулицю Житомирську стремлячи зайняти Михайлівський монастир та Софіївську площу і відтак дістатися зв'язок з сотником Ч через вулицю Володимирівську. Сот Ч стремить до якнайскоршого здобуття частини Прага звідки більшовики обстрілювали Центральну Раду та друкарні Кульженка, де друковано українські гроші.

Скоро посунув ся на вулицю Володимирівську і протав її на Прорізній чим наразі зменшалась небезпека для Центральної Ради. В короткім завзятім наступі здобув друкарню Кульженка всіх більшовиків вистріляв, недалеко їм змоги нанести великого спустошення. Тяжкі однак бої вивязали ся коло готелю Прага. Більшовики обсадили його скорострілами мавчи домінуючі становища боронились до посліднього. Знали по коли здадуть ся помилування їм не буде. Але напором Січових Стрільців не були вони в змозі відержати. Немов фурію йшли Січові Стрільці вперед зазначаючи собі сліди крові трупам і стонам а зойком конарчиків. Більшовики не мали це часу зорієнтуватися, з котрої сторони їх заатакують коли тимчасом переїзито їм відворот за в'їздом Софіївської площі. Більшовики, боронячись, з розпучом мусіли гинути.

/ Даліше буде /

До зброї!

До зорої! Хто живе! Відплахи час іде!
 Час гніву має! помсти час для нас!
 До зброї молодці! За кріси і шаблі!
 На коні! В бії! Дунами б'ють огні!
 В кого рука здригне - той сам себе добе!
 А хто тремтить лягти - хай пропаде!
 Хто струсить - на шаблі! В погорді смерти всі!
 На коні! В бії! Дунами б'ють огні!
 Згадайте муки всі, в таборах влиднів дні,
 „Сусіда - брата“ а нагайков в руці
 І „роздачу землі“, свободу у турні!
 На коні! В бії! Дунами б'ють огні!
 За сльози материй, зневагу і етад сестри,
 За смерть вітца на веронній гилі,
 За боли народні за страшні кривди всі!
 На коні! В бії! Дунами б'ють огні!
 Згадайте Богдана і Гонта й Вогуна,
 Пракв козацький „Помста - річ свята!“,
 Кров шаяхти і панів, вожі Залізників!
 На коні! В бії! Дунами б'ють огні!
 У бії! Хто лиш живе! Відплахи час іде!
 Час гніву має і помсти час для нас!
 У бії - всі молодці! За кріси і шаблі!
 На коні! В бії! Дунами б'ють огні!

З. П. пак

Галичани в Києві перед 300 літами.

Реалістично - політична боротьба українського народу з Польщею яка розігралася головне в Галичині на переломі XVI і XVII століття по причині реформи календаря переведеної в осени 1682 р папою Григорієм XIII та об'єднаної унії, довершеної осенню 1596 р в Бересті на Литві, зробила важкий перелом в національній, політичній та духовній життю України. Вона викинула

ля з української суспільності нові запаси енергії, а це найважливіше почуття широкої спільності духовних, політичних та національних інтересів і так причинилась часом до дальшого краденого ресурсу в цих напрямках.

Суспільність Соборної України дала в ній доказ своєї життєвої здатності до поступу і розвою та показала вже тоді, що до того поступу і розвою бракує їй лиш рівних прав, повної національно-політичної свободи на рівні з другою воюючою стороною, з Польщею.

Та успіх цей мав лиш моральне значіння. Безоглядне переведення церковної унії в життя польським правительством, яке глухе було на всякі протести, покликування аж на передше надані права і свободи, викликало у української суспільності зневіру у всяке почуття справедливості зі сторони свого противника і заставило її гадати собі похочі у власного ім'я реда. Очі православної України звернулись тепер на східні свої границі, де могуче вже козацтво ринилось взяти тепер в оборону сплячу православну віру, сей найголовніший тоді нерв і прояв національного та духовного її життя. До Києва, який лежав тоді ще на пограниччю правильного заселеного культурного світа України в пустої степової полоси на північний схід від нього, стали переноситись тепер значніші культурно - духовні робітники Галицької України, духовники, письменники та вчені, які під опікою сильної руки тодішнього козацького гетьмана Петра Конашевича Самбірського, також Галичанина/зі Самбірщини/, обьявля так провід цілого культурного життя. Під його покровом не могла їх вже досягнути рука польського уряду.

„Культурними Засобами Західної України саходились вони відродити на київській ґрунті заглушене культурно - національне життя і привернути старій столиці України її давню національну і культурну роль і значіння“, каже про них проф. Грушевський в своїм „Культурно - національним русі на Україні в XVI.-XVII. віці.“

Рівночасно подає там проф. Грушевський імена слідуєчих Галичан, які перед 300 роками перенеслись були тоді у Київ:

- 1/Плетенецький Єлсей з Плетенич, повіт Золочів, роджений 1556. р. прибув до Києва мабуть найскорше і був архимандритом Почерської Лаври в рр. 1599 - 1624.; з названого монастиря зробив він з часом перворядну культурну школу та купив для неї між иншим друкарів зі Стратина;

- 2/ Борецький Іов, учитель київської ставропиги брацької школи, в Києві від 1611.р. де був з початку ректором брацької школи, відтак ігуменом Михайлівського монастиря, а в 1620.р. став київським митрополитом;
- 3/ Копиленський Захарія, братанич переяснького владика, прибув у Київ коло 1616.р. і по смерті Плетенецького став архимандритом Печерської Лаври; визнався як вчений богослов, проповідник і церк. історик;
- 4/ Сакович Касіян, син протопона/декана/з Потвлича, повіт Рава руська, в Києві був ректором брацької школи в роках 1620-1624.
- 5/ Заванія Лавро, учитель київської ставропиги брацької школи, в Київ прибув коло 1620р. і був там одним з найбільш рухливих і многосторонніх вчених того часу, автором граматики, букваря, словаря і катехизму, а рівночасно знаменитим проповідником, педагогом, перекладником і редактором.
- 6/ Бернида Павло, в Галичині приїхав з Братами в Луцьку і Станом, володів своїм словарем „Лексікон славянороський“, який довго був найбільшим і найновітчим словарем;
- 7/ Кальнофойський, який одинок прибув до Києва децю пізніше.

Тепер в тристатісну річницю цих культурно - історичних подій та другої річницю оружного здобуття Києва Галицькими полками мимо волі вступився думку порівняння причинного підказду цих двох розділів нашої історії, яких ділять від себе цілі три століття. Значна їх рівнобіжність, майже істотність, висвітує аж надто ясно, що дух історії віків зовсім не змінив керівних основ безпечної національної політики польського народу суцільно нас, а віра в можливість тривалого мирного співжиття цих двох віток славянського дуба являлась пустою фантазмагорією слабодухів.

Йосифів, 30. III. 1921.р.

Міх.

М. Петрицький а більшовики.

В другій половині верта 1920.р. приготувалась ІІІ.У.Гал.Бриг., передже ІІІ.У.Гал. Корпус, на прийаття „Гомоно-уноважаєного по реорганізації галицьких частин“, Порайка та його товаришів Затонського та Михайлика.

Третій У.Г.К. справжніх більшовиків до цього часу не бачив Віл вису

мув ся ві всіх галицьких частин найдалше на пслудне, на широкі стени Херсонщини. Бачав лиш малі військові більшовицькі відділи. Кив собі спокійно в богатих німецьких колоніях, де старшини і стрілецьтво прихидили позоми до себе по тих тяжких ударах, які довелось переживати, головне по пятиміс-тім тифі та переходях до союзників".

Всіляки гадки кружляли в бригаді. Одні боялись і прудумували над спо-собами, щоб не допустити до цього приїзду, ніхто не тішивсь. Загал свідомої своєї цілі ставив ся критично і ваяям вижидачне становище.

В день приїзду уставались під командою ген. чет Кравца штаб бригади і частини прямо приділені до бригади, се в Булавна, телефонічна і саперська, ботня Стала при вході до коювоні Беркдорф, познимали всі українські від-значки, які досі ношено. В саме полудне приїхав Порайко зі своїми поміч-никами. Генерал Кравец і комісар бригади проф. Загора зголосились у Порайку військовим звичаєм Порайко і товариші, не відізнавшись до нікого ні сло-вом перейшли здохв ради і приказами всім їм на мітінг на податре гро-мадського уряду.

Порайко і товариші, щоб показати себе правдивими пролетарями, не поз-волили винести з хати стола на подвір'я, але витягнули він на гній і сте-лю по черзі промовляли з так імпрвізованої трибуни. Зміст промови Порай-ка приомлено такий:

„Буржуазія галицька разом з генералами і офіцерами, місто боротись з Поляками, випровадила 100,000 галицьку армію на Україну і продавала єї по черзі Петлюрі, Денікінові, а зібравши доволі гроша виїхала за границю, ки-нувши вас на потаду судьом. Ваше спасення є лишень під червоном прапоро, під котрого опіку ви віддали ся але люди доперва, коли ви не становите вже ніякої військової сили Більшовики, котрі виповіли війну буржуазії а лого світа, приймають до себе всіх покравджених, всіх бідаків, приняли і вас. Га щоб ви стали правдивими червоными стрільцями, муомте знищити між собой всіх агентів Петрушевча, Петлюри, Денікіна і мнших зрадників пролетаріату. В червоній армії нема місця для генералів, офіцерів В Чер-воній армії всі рівні Стрільць може стати відразу генералом. Вже довол- вас обдуровали. Пришла пора, щоб ви відістали всі кравди, які вам запо-діяли ваші офіцери - ті прихвостні ващої буржуазії. Ми поведемо вас до

Галичани, але не до буржуазної Галичини Секретаріату, до не смів навіть роздати панської землі між безземельних селян, але до Галичини комуністичної. Ми дамо вам сейчас безплатно панські грунти і через Галичину подамо помічну руку пролетаріатови угорському і чеському, до стогне в білогузі дійсній неромі."

Крім загальних фраз говорив це Порайко про мимі зножквання членів нашого правительства і суспільности та закінчив звичайними у більшовиків образами на честь III, інтернаціоналу, на честь червоної армії більшовицьких промодирів і т. д.

Другий з черги промовляв Затомський. Він сказав менше більше так: „Богато ви тро мене вже чули. Ви чули, до я жид, поляк до ненавиджу Галичан і т. н. Я однак дуже тінусь, до можу особисто з вами поговорити. Сам я ваш сусід, з Камянця Подільського, і як чуєте - по українській мові не гірше від кожного з вас. Який я ваш ворог - це розсудить самі. Коли розійшлась чутка, до галицька армія переходить на нашу сторону, всі відповідальні наші діячки порішили вас відразу знищити і розділити неодиноко всіх вас по всім частинам совітської армії. Я однак як секретар комуністичної партії більшовиків України, взяв на себе відповідальність перед радом народних комісарів і зобов'язавсь вас як підіуть зорганізувати в три червоні гал бригади. Ми - як комуністи - вашої військової сили не потребували і не потребуєм. Ми ніколи не воявали силон і нікого силон не завоваали. Сто тисяча, середно зорганізована армія може легко нас оружно поклати. Но ми, пролетарі маємо в собі кось такого до розкладає і найсильнішу армію. Передки „дось", перед тем вашон розкладовон силон розтають найсильніші армію, як розложилась царська армія німецька, австрійська а тепер і ваша. Той егонь перед котрим дрежить буржуазія цілого світа, і ви мусите собі присвоїти. Ви присвоїте собі тоді колх між вами не стане тих офіцирів, за котрих ви тільки крови проляди Галичину я, як сусід, знав дуже добре. Я знаю до в Галичині нема властивої укр. буржуазії, але є українська інтелігенція, ті прихвостні буржуазії, котрих я більше ненавиджу чим саму буржуазію. Я сам професор вищого технічного училища і маю мене більше права назвати себе інтелігентом від много мимих гал. інтелігентів, однак зі всіх клас суспільних я найбільше ненавиджу інтелігентів і уважав конечним в інте ресі всесвітної революції в інтересі комунізму єї змилити з корінем. Я

невладжу інтелігенцію на це, що вона думає подібно-міщавськи, стає все по
стороні самовільного і не має ніякого розмаху. Не має також розмаху і се-
лество, на котрім ми теж не спираємось. Одиноким чинником, котрий високо
підняв прапор всевітньої революції, це фабричний пролетаріат, котрий у нас
взяв диктатуру в свої руки. Він розколює всі інші класи і прилучає до себе
підходячі йому елементи, а все проче безпоцінно викидає. Ми знаємо, що хоч
всі ви до нас прилучались, ви це однак далекі - далекі до більшовиків кому-
ністів. У вас є це багато елементу нам не потрібного і верного, а однак, бе-
ручи перед партією відповідальність за реорганізацію галицької армії, вважаю
нас, товариші, щоб ви самі розколюєтесь. Ви самі мусяте викинути ту свою ін-
телігенцію котре вас водить по такій тернистій дорозі. Ви самі мусяте ре-
волюціонізуватись, щоб стати достойними товаришами червоноармійців росій-
ської совітської республіки." Закінчив словами: "Доволі криво галицького
стрілця! Хай живе революціонізоване, зреорганізоване червоно галицьке
стрілцтво!"

Третій і похвальний говорив комісар гал. Армії Михайлик. Своїм говором
дуже коротко одинок в тій короткій своїй промові оплывав все, за що досі
гал. Армія поклала 50000 своїх чи на найкращих борців. Як відповідальний за
політичний напрям гал. частин заявив Михайлик озверто, що нагоди стрілцтво
буде занадто панькати ся зі своїми старшинами, котрі будуть дальше його
держати в тій атмосфері як досі, то він постаряєсь, щоб з нас вигнати той
патріотизм. Пора здохтати ногами жовто-блакитну шмату, - говорив Михайлик,
пора стати під червоний прапор прахвиими революціонерами!"

Всілякі армієвці викликували наведені бесіди у слухачів лише по-
мо не ті ~~як~~ бажали собі бесідника. Між слухачами стояв тоді теж б. укр.
госп. до віденського парламенту, член Укр. Нац. Ради ЗУНР, Михайло Петриць-
кий, старшина для пропаганди в УГА. Не стернів старенький тих каруг і зне-
ваг, якими обляли нас ці більшовицькі дімчі. І хоч як його просили старші
і молодші старшини - не мігетись, але і свій новий хрест терпеливо знести
для України. - однак М. Петрицький сказав нам:

Я між вами найстарший. Я найбільше з вас жив і уважав своїм обяза-
нком звернути увагу тим молодим людям /Порайкови, Затяєнському і Михайликові,
це на таке трактовання ви собі не заслужили. Хоч би мені пришлось пере-
б'явльавськи розмахувались так, що просять темер милостині.

платити життям, кому звернути їм увагу, бо они йдуть до нас локною доро-
гов і - місце ідеї - сіють лише бурю."

Удалось нам намовити старенького Петрицького, щоб не вступав зовсім
на мітинг, але знову більшовицьких провождирів на дискусію в містичній
кружку

По вечері в оперативнім штабі III.бриг де крім більшовицьких прово-
ждирів і Петрицького був також присутній проф. Загора і інші старшини УГА,
зачав дискусію М. Петрицький бесідою такого змісту

"Я ученик Драгоманова. Мехі слова Драгоманова ..всправда - непросві-
та" - вряхсь це з молодю в душу і тіло Від молодечих літ замикавсь на
роднох роботах і признає ся до таких бесід як нині, я ніколи еще не чув
Позволю собі звернути вам увагу, ах слухачі ваші - се свідомий інтелі-
гентний матеріал, котрий не можна порівнявати з російськими темними ма-
сами. Одна неправда сказана бесідником вкостарчить, щоб захитати довіру
до бесідника і цілої його бесіди. Наприклад Кождий прецінь стрілець знає
докладно, до Секретаріят відобрав панам ґрунта і призначив до бесплатного
розділу між селян."

/ Далше буде /.

Маруся Мух.

Не поможе!...

Ах до хмари осьть пожара
І ревуть гармази.
То Ляля йде із Французом
Галичину брата.

Галичина - Україно,
Рідна наша мати,
Хочуть Тебе вороженьки
В кайдани скувати.

Не будеш Ти довго мати,
Тих кайдан носити,
Во навчила діток своїх
І вільними кити.

Хоч по таборах за волю
Гине нвїт народу
Та Ляхам вже не поможе
Нї поміч з заходу

Автор є стрільцем в Укр. Росітн. Відділі в Годоніні на Чехо - Словакі
Містять щоб показати як думає український стрілець та до робить на
еміґрації в хвилях вільних від фізичної праці. - Ред

З днів боротьби і тюремлення за волю

(Продовження)

Серце завирило нам в грудях на такий випадок ми стояли в безраднім стані мов вкопані, лиш свідок того знущання капі комісар Кима таки не втерпів і сценарно сквилюваної прутьом підбіг до опричників та з голосним окликом, так бити не вільно, се звірство" став протестувати проти знущання над і так вже без ніри кепасливий. Та в тій же хвилі звернули ся до п. Кима опричника, і депатуючись по кап за едес"відняли його до арешту. Повні опричченні прибули разом засіли ми того дня до нашої водної кайфи.

Ті дві події послужили команді табору до заредавання мір для здавлення "бунту". Переслухано сторожу в цілі знайдено про подробиці настроїв серед інтернованих. Весь табір обстежено екорестрідами, скріплено залогом, позначено предивні бараки. Розвідки ті одні мого принести бажаний командою успіх, дали їй лиш нагоду пізнати скільки низкий рівень інтелекції у деяких членів залогом і так одна ковар із сторожі розкасувачи при нагоді переслухання про утечу інтернованих, на замітку команданта - чому не стріляв за утіхачами - відповів бхотроумно: "Я боюсь бо Українських воєн нове." Та проте розведене зробило за "визначки", за організаторами "бунту". Всі об'яви командоуповноваження з існуючого режиму, проби речі і т. д. вписано зараз на карту діяльності якоїсь бунтарської організації, котрої членів належить за всяку ціну викрити і покарати. Дарма що такої організації не було, зробити її, викрити і покарати, хоч еї не було, се вже була річ команданта табору. І в догляді телефонічній звіті реляцією лубав командат табору до Д. О. Г. в Кракові про бунт інтернованих в Вадювцях та просив о військову поміч і карні заарядження. А не довго ждали на ці заарядження. Це того самого дня приїшов приказ відставити "головних організаторів бунту" до терни - кріпости в Віснїчу.

Демон дух, який переслідував мене весь час льодової неволі і пхав мене в чимраз тяжші обставини, справив, що поміж беззаставних організаторами бунту" був і я. Крім мене заоломо це пп. Микола Калпа, скіфського комі"аря

з Ірвобжега, Льонгіна Качмарського, концепіста намісництва і українського комісара з Любачева, Осипа Кошача, урядника евіденц. настр. под. з Балагорода, Евгена Чайківського, підх. з Команчі, Андрія Шахальчука, учителя з Дубріки Руської біля Сянока, Пилипа Гарцитарка зі Львова і Марію Телявську з Ярославля. З нами мали вивезти ще і паню Марію Пайтанівку, з Перемишани, але она дістала наслідком цієї страшної вістки вибух крова і її поклашено в таборі, звідки невдової втікла. Чутка про постанову вивести нас до Віслиці блискавкою рознеслась по таборі, викликаючи вояди велике прагноблення. Про відхід сповіщено нас перед полуднем з тим, що маємо відіхати вже о годві першій по полудню тогож таки дня. Спізжислів нашого бараку о горду сум і жалі всі люди мов огломушені. Товариші наші узикази нас страченими, призначеними на повільну але певну смерть, заострену ст рачинок муками безречавцевої турки. Ізза цього всі навипередки старались нам де перед відїздом в дечім поможти, десь доброго нам зробити, уприміяти нам послідкі змилі нашого спільного життя. — словом, зробити нам, як снімі годдали, якусь послідну прислугу. Працання наше являлось картинсьо джрєв, впливово від серця. Николи не забуду лица скриваного з жалі і очий залитих слезами у п. Гриця Ганкевича, урядника податкового з Тарнобжегу. Ізза цього старенького чоловіка, посмивілого в житевій боротьбі, містив в собі цюсь ділену трагічного змілюючого. Споцуття і поязи. Нас супроводжав ширні жалі товаришів. Кождий взяв з нас свій клунок і хитким велєвним кроком понаостались ми в запрямі залізничі.

Нас вело візьмох конвоїрів, які обходили ся з нами досить прилично. На залових стаціях могли ми покріпитись перекуском, а в Вохні, де ми приїхали о год. 9. вечером, переспали ніч навіть в готель. Страшна була ця ніч, останна перед термом, се вже найблизшу мали ми провести в зовсім інших умовах, на місци призначенім, на кару за безправство і злочин, в безпосередній близькості, а може і разом в індивідууми, відокремленими від чесних членів суспільности. Гадка про це, не дала мені заснути. Шобімо над раном попав я в стан не сну, але якоїсь дивноі перериваної страшинами працарамі німпритомности. Рано, хоч всі ми люди держались на ногах наслідком страдних переживань послідної днини, заставлено нас відбути пішки дорогу до Віслиці, віддаленого 10 км. від Вохні. Ізза п. Телявської

таки не змогла йти. Она їхала на всі, який ми вважали для перевозу наших клунків. Хоч було це доперва 12.марта, день був дуже гарний і теплий.

Ми пройшли мабуть п'ять кілометрів та посачили на високій горі мури великої будівлі, яка своїми маленькими вікнами і відсутністю всяких окрас відразу зраджувала своє призначення. Тимбільше зближував ся я до цієї кріпости, чим виразніше перед моїми очима виступала її середовічна масивність, тимбільший сум мною опановував і туга за полем. Я почув як якийсь майже фізичний біль, якусь незвісну мені доси тугу за життям, котре в тих мурах мало замкнутись переді мною. Хвили, коли ми зближали ся до місця нашого заслання, належать безперечно до найтяжчих, найстрашніших в житті моїм і моїх товаришів і похизать по собі страшні, незатерті спомини. Я був тоді переконаний, що муки цієї укріпленої тюрми вже в короткім часі зроблять кінець моєму життю і тому чувства мої при вході до тюрми були схожі на чувства засудженого, який власними очима бачить могилу, кртуру ось - ось скотить ся мертве його тіло.

Кріпость Вісніча представляла велику кам'яну будівлю, окружену зі всіх сторін високим і грубим муром. Через голону браму звійшли ми на просторе подвір'я, по боках котрого стояло окремо кілька будинків, призначених як ми пізніше дізнались, на канцелярію, магазини, поштовий залог, помещення команданта і т.д. В страшнім ожиданні майбутнього переступили ми поріг канцелярії, де прийняв нас поручник і тюрмний профес. Уже лиця і погляди тих несундених, мовчазних, з катівською службою добре обізнаних людей зробили на нас дуже пригноблюче врахіння. Тюрмний поручник, розглянувши наші папери, пильно нам приглянувся, наче в чертах і поглядах наших хотів вичитати потвердження тих злочинів, які в наших паперах нам владась в винув. А проступки ті були небуденні! Кваліфікації наші видані командою табора в Бадовицях були слідувчі: П. Яким був зачинником бунту п. Качмарський організатором утечі, п. Копач налієм, п. Чайківський, Михальчук, Гарцштарк і п. Телявська організаторами бунту, а я ще крім него підозрілим о шпінство. З огляду на такі кваліфікації надія наша на дещо лагідніше трактування впала до нулі. Та ненадійно, як ми опісля переконались, назвали ми в тім тяжкім положенні тихого приятеля і те там, де ми цього найменше надіялись. Іменно серед тюрмної служби.

/ Дальше буде /

Яків Голота.

З життя і буття в таборі в Нозесфові.

- 1.V.1921. святкував табор Великдень. В гарнизонній церкві /сильно акустична будівля/ відправлено утрєння, а відтак службу Божу. При сїм співав наш хор. Було досить чукивців, що слухали співу і приглядалися обрядови. Один стійковий/підх. Лучамський/ до стояв вартю кодо плацениці, зімлів із довгого стояння позір. Таї не дивно, бо в таких умовинах життя годі довго позір видержати. Загалом лихе від живлення відбиваєть ся сильно на наших таборитах і головню старшини хоріуть через те на так звану курячу сліпоту. Те почало ся не в Ліберці і до тепер начисляєть ся вже до 15 лїдій з курячою сліпотою. Табор виставив для звеличання церковних церемонїї почетну сотню, яка відтак дефілювала перед постоевим командантом /посадкови велїтель/ молодим, мабуть 28. лїт полковником та чеським командантом табора полк. Залевським і нашим комдтом табора полк. Вольфом. Підчас богослуження приїхав з Праги посол проф. Др. Смаль-Стоцький і от. Шпайло, а з ним разом шеф-редактор, Трибуни зі своїм співредактором, своєю женою та ще одною панєю. Вони були також у нас на Свяченїм. Харчевї подбали, щоб по можности справити своїм членам як найкраснїй Великдень.
- 2.V.1921. обливали ся наші і то не тільки коло помпи, але деякі „охотники“ забїгали і до бараків та обливали несподївано то того, то того. Уже і професорам дістало ся від своїх бувших учнів і пань не щаджено - неж обливаний поведїлок.
- 4.V.1921. денним приказом сегоднїшного дня проголошено телеграфїчну подяку від Диктатора командантови табора, старшинам і ствїльцям за великоднї святочнї бажаннї; чеська команда дозволила від сегодня на вільний вихід з табора всім старшинам від 5. до 11 год. вєчером.
- 5.V.1921. почав падати сильний дощ. В деяких бараках протїкаєть дахи так, що все в кїмнатах позамокло і потворили ся кїлазанї таборити пересувають свої постелї на ті місца, де не капає зі стелї.

- денним приназом оголошено зарядження відносно уставки великих бочок з вовом на випадок огню;
- в таборі гуде сьогодні як в удив з приводу наладу Поляків на Шлеськ. Деякі люди роблять собі з того великі надії
- 6 V 1921. відставлено до лічниці кондара Андрія Думу з Радехівщина, який зійшов з ума. Причина - туга за ріднею та біль, що не може дістати ся в рідні сторони через Ляхів. Про це безністанно говорив.
- 7 V 1921. привезено сьогодні з укр. бригад в Нім. Яск 48,000 к.ч. з фонду вдів і сиріт по старшинах У.Г.А. на позички для наших таборитів; проголошено в деннім приказі, що 9 с.м. має відновити таборовий суд і прокураторія своє урядовання, до невдовзі знов застановлено.
- 8 V 1921. відбули ся перші загальні збори. Гуртка українських воєнних інвалідів" Виділ: голова пор. В. Біленький, Містоголова стр. М. Карач, писар хор. І. Черняк Ціль гуртка: піклування інвалідами тутешнього табору.
- 9 V 1921. від укр. Бриг. в Нім. Ябліннім привезено 100 пладів для розділу на наш табор.
- 10 V 1921. організовано старшинський курінь з двох сотень. Командантом от. О. Дячок.
- 11 V 1921. відбули ся загальні збори. Самопомочи". Виділ: голова сот. М. Урбок, містоголова сот. Г. Куріца, касієр пор. О. Довбенко, виділовий пор. А. Дитинський. Контрольна комісія: пор. П. Бовк, пор. О. Вабяк, пор. П. Костяк.
- 13 V 1921. прибуло до табору вісім утікачів з польського полону
- 14 V 1921. стала нова таборова сторожа /бо чеську вже знесено і замінено нашими людьми/ три кріса "Бердль" з багнетами - розуміть ся - на боці до них не дано;
- денного приказу залучено як прилогу заклик К. П. К. до сижування пережитих подій як жерея до історії У.Г.А. в цілі видачі історії У.Г.А. яку хоче видати проф. Боберський в Америці і звернув ся з тим до укр. Бригади в Нім. Ябліннім і до нас.
- 17 V 1921. відійшов з табору до тутешнього арсеналу робітничий відділ в силі 28 людей під командою пор. І. Михайлова;
- командант старшинського куріня почав замість денного заняття, яке заведено в нас зараз по Великодні і то рано і по полудні так для старшин як і для стрільців, давати всім старшинам обов'язкові теми із пережитих днів на війні, доби в той спосіб зібрати матеріяли до історії У.Г.А. Першою темою було "Перехід через Збруч"; оголошено денним приказом праділ прибулих 16 старшин і стрільців по сотням. Між ними є 7 таких, що втекли з табору з Ланцута. Згадати треба, що чеська погранична сторожа, як кого яловить, то не зад відставляє до Польщі хоч звісно, що над відставленими сильно звучать ся і деяких розстріляно. Та коли лучилось що такі на очах чеської ескорти, із гуртка відставлених зловлених утікачів польські пограничні жовніри одного застрілили а другого сильно побили /хор. Головатий/, то чеські пограничники дивлять ся трохи крізь пальці. Та деяких із прибулих тут утікачів хотіли відставити. Однак вони на ніякий спосіб не хотіли дати ся відставити говорячи, щоб стріляли їх краще Чехи, бо бодай не зазнають переде смертних побитів. Їх відставлено до Ужгорода, де сиділи довго в заперті. їм роблено ще трудноста, вкінци однак відставлено седи, бо відбуло це із впертими робити.
- 18 V 1921. приказ з Ліберца це один транспорт жонетих між ними і кількох нежонетих таї ген. Кравс, до був на довшій відлустці у Відля і вернув відти до Ліберца. Транспорт мав 48 душ, між ними 18 жонетих і 7 дітей. Приїхав також і таборовий фразієр Чех якому полк. Вольф в порозумінню з полк. Залевським, дозволив заложити в таборі, так як було в Ліберці своє робітне. Фразієри з міста, як довідали ся, що це не наш чоловік а Чех, ходили з жалобом до полк. Залевського, до зайшлий суди робить їм конкуренцію. Та це на ніващо не здалося і табор знов має свого Чеха, до голить за одну корону а не два, як в місті, та мимом меншої ціни живе з того.
- 22 V 1921. відбули ся загальні збори Гуртка укр. Січ. Стрільців. Новий відділ Голова: чет. І. Мавдаї, містоголова пор. П. Магочич, писар чет. К. Треть, господар чет. В. Габалко.
- 23 V 1921. відновлено науку на поштово телеграф. курсі; наше комда табору зарядила, щоб всі кружки і інституції предлажали комді свої статуты до перегляду.

- 26.V.1921. відбули ся загальні збори Співацько-музичної секції Виділу гол. от. Ф. Лявг, містоголова пор. Др. Р. Борисевич писар чет. О. Мельнікович, скарбник чет. В. Флінт, дірігент пор. З. Сердак, заступник діріг. хор. Л. Сич, господар чет. Ілько Мандзіш;
- нала друга мячева дружина грала сьогодні перий раз з другою Йозефівською дружиною на стадіоні коло табору. Загалом грають наші спортоці частенько із ріжними чеськими дружинами. Тб вони виходять побідниками, то їх побивають, однак мають вже славу добрих гравців і джентельменів у грі. Розуміють ся, до ім тажко грати з добре віджильованими чужими дружинами і сильно муцать ся та пріять. Злобні язики табору доскулують ім в додатку при стрічі словами: „А що? Уже виживував, - як там? - ідеи виживувати чорну каву?“
- 28.V.1921. проголошено внїшнім приказом рішення Диктатора З.У.Н.Р. з 25.V. 4.2171, яким зміняеть ся назву „отаман“ на назву „майор“. Ставити пропозиції що до зміни мали також і яблонецький і наш табір та Диктатура вибрала з того назву „майор“. Но назва „отаман“ на був-пу австрійську назву „майора“ не відповідає і краще відповідає на назву генерала, то правда, але чим відповідає українському ух-ви назва „майор“, та який змісл має та назва розібравши фільольогію до, що аж конче мусть ся її вводити в наші армії, хоч до тепер без неї обходили ся, над тим мабуть не дуже застановляли ся, або не вмїли застановити ся ті, до її вибрали/від Йозефівського табору пропозиції на назву „майор“ не було. Чи не кращим булоб ужи ти назви курінний, тисяцкій, або може ще інших паралельно до назви четар, сотник, полковник. Б деякі люди, до вдоволені том перемїною, але загал вдвигає плечима, Злобні язики говорять з нагоди тої не-таморфози всяко.
- 30.V.1921. видано мітлу для табору. Припало пересічно по дві і пів мітли на барак. Цовина і радість ізза того, бо вже прецінь раз таборити по двох місяцях побуту в Йозефові побачили у своїх бараках мітлу і то таку правдиву, березову. Та мабуть і наша українська комада ділить враз із нами нашу утіху, що вкінці удало ся її спонукати чес-ку комаду до того видатку на український табір. Може дасть Бог, колись видадуть і дямпки для наших „потемкинців“, сюда приїхав знова малий транспорт з Ліберця.
- 31.V.1921 в українській бригаді в Н. Ябліннім присланр нам на приказ Диктатура 100 пар черевиків зі своїх магазинів; оголошено денним приказом харчеве на місяць червень, яке виносити 4 к. ч. і 9 сот. З того однак 1 к. ч. 66 сот. денно призначені, а решта на прочі продукти. Військова ціна на цей місяць: говядове мясо 15 к. ч. 30 сот., а за овнячне 24 к. ч. за один кілограм.
- З кінцем місяця годить ся згадати, що так старшини як і стрільці крім купелів в Лабі і Метуї, притопі Лабі, управляють сперт со-вянних купелів. Пражуть ся як раки і пообгоривали вже так що виглядають як Етіопи. Також ходять таборити вечерами в сусідній частиний ліс або по сусідних полях на проходи. Роблять також прогульки і в сусідні села. Цего місяця покинуло табір споре число старшин і стрільців та пішло шукати на літо дішної долі, а дехто навіть, як ходять чутки, забрав оя в Галичину або на Україну.
- 1.VI.1921. Наробила великого шуму статя в часописі „Райхенбергер Цайтунг“ в якій якийсь „письменник“ зідливо чиняеть ся чеського правитель-ства, що це держить українські табори. Ця статя повторил і деякі чеські часописі. Забувають люди на стареньку латинську приказку, що „серодня мені - завтра тобі“ може бути. А вартаби людям бодай часом над тим призадуматися;
- комітет Франківського свята призначений виділом К. П. К. 80.V.1921 уконститутованся і обробив програму свята та призначив речисень на половину липня. Головою комітету призначено пор. Якова Голоту, а членами пор. К. Арія, чет. Лукіяновича і чет. Долбняцького.
- 3.VI.1921. оголошено затвердження Диктатури призначення чеським міністер-ством полк. Стефаньса командантом для всіх робітничих сотень на Підкарпатській Україні і Словаччині.
- 7.VI.1921. розпочато знов науку на Курсі вищої освіти в селі чеської ІМКА в місті. Наука відбуваєть ся по полудня; точкою 8 внїшнього денного приказу оголошено ось таке: „Видача мітел буда відбувати ся на будуче тільки за зворотом старих.“

Команданти бараків мають дбати про збереження старих мітел".
Лиш кілька днів, як видано перший раз мітли, а вже свіже заряджен
ня на будуче. Цінна штука ті мітли!

8. VI. 1921. відновлено курс української мови для не-Українців в нашій таборі.
9. VI. 1921. відбули ся загальні збори новооснованого „Союза Українок“. Голова п-ні Неделко, заступниця п-ні Ліщівська, писарка п-ні Гривів, скарбничка п-ні Михайлєва, виділєва п-ні Олєнт і п-ні Стахова. Це лінки старшин і підстаршин. Головна ціль гуртка спіка над дітьми.
10. VI. 1921. оголошено денним приказом, що курс мало - і не грамотних розпочнеть ся 14. VI. о годині 8 рано; проголошено видачу жарівок на цегодня 5 година вечером на руки командантів бараків. „Потемкинці“ ликували, але відтак насупили брови, як засвітили ті 10 свічкові жарівки, яких здалося із їх сизок світла на кімнату 5 до 6, щоб по людському бачити.
11. VI. 1921. пришло від проф. Грунівського 3500 к. ч. для членів табору із американських фондів. З американських фондів і уділів запомоги проф. Смаль - Стоцький поодиноким членам табору; відбув ся відчит Драґинєва про Івана Франка в салі табор. театру; виставила театральна секція в салі чеської „Старшинської Бесіди“ /дустойніцка бесєда/ в місті драму „Невольник“. Гра була зовсім добра. Українська публіка була зовсім вдоволенна, а чеська, якої було на виставі досить, прямо лобувалася. Не тільки гробогато навіть прослезило ся при деяких сценах, хоч кобу мало розуміють - але передовсім співаними, танцями та стрєлами козаків і дівчат. Це здєбільна новина для них.
12. VI. 1921. відбув ся в салі „дустойніцкої Бесєди“ концерт в пам'ять пятиліття смерті Івана Франка. Комітет додохив багато старання і труду, аби концерт випав гарно та щоб був нашим манифєстацийним концертом. Асїмн, великого формату, якими оголошено концерт, були ручної роботи, з гарними, широкими, роблєними красками взорами українських вишивок як обвідкою. Половина була по українськи, а на другій те саме по чеськи. На українській і на чеській мові були і програмки власної роботи. Сцена вбр на чорним полотном а між квітами на пєдїстали, покритім синьє жовтєв матерїєв, стояло ведичавє дуже вдатне погруддя Франка, роботи нашого таборєвого художника четєра Бринського. У підвіжє пєдїсталу стєяв вінок із кільча того дрєту /знамя таборитів; в харчівни висить такий тризуб/ перєдїтаний дубєвми листєв. Піснї добєє дїбранї, а головєно вязанка трєх народнїх пісєнь: „Рано в ранці я вставала, Зашумїла лїщєвєнка в лєві, Чорна ріля ізрана“, припала дуже до вподоби. Крім хороших пісєнь які відспївав хор з 40 лєдїй під батутєв лєр. З Сердєвка /Прїдвїпрїяцїя/ подобала ся дуже гра на бандурї і спїв українськєго бандурїста Смця, та сєльєві піснї учєника пражськєй консерваторїї Руснака. Деклямації проф. О. Лукїєвїча і хєспця таборїта Мандєвка випала дуже добєє. Реферати та вступ не словє були також добрі. Концерт зробив гарнє вражїння на чєску публіку, якої було я-ких 150 осїб. Українська піснє зробило свєє.
14. VI. 1921. виплачувала Самопоміч запомоги для старшин і стрїльцїв.
15. VI. 1921. установила комєда по думці Дїктатора з 26. III. ц. р. переводчу комїсієв для злєгоджєння службєвого правїльника З. У. Н. Р. і для установлєння українськєй термінєльєгїї. Засїданнє комїсії відбувєть ся щє днє від години 8 до 12 рано.
16. VI. 1921. дістав табор від чеськєй інтендантурї 10 кг. шкїрї на підєшви. Це першє, щє дали Чєхи на поладжєннє однострєїв в Позєфєві; проголошенє денним приказом дозвїл інтендантурї четвєртєй чєськєй дївізії, в котрєй стєні мє нахєдїмє ся, на оснєві якогє дозвєльєть ся таборєвї пєбрїрати харчєвє і пєбрїрати харчєвї прєдуктї не тїлькї єбєвязкєвє у вїєськєвих склєдах. Та щє вжє з днєм 1. липнєвнєв застанєвлєнє.
18. VI. 1921. зїїлєв з ума підхорунжїй В. Чємарнїк, народнїй учїтель. Підхлєд Бєжєвїля: Лукава дєля та невдачї нашєй вїєнї і полїтїкї, яку

він уявляє собі у нездарстві проводу і зраді козачинних своїх людей. Він висказуєть ся, до все те напівить, лиш тільки мусть поговорити це в деяких справах з розумними філософами і теологами. В день ходив в помішанню і показував на декого, до цей асо той зрадник, а в ночі заходив до деяких людей та ставляв незрозумілі запити. Слідуючого дня відставлено його до лічницї; приказом команди табору назначено персонал до ІМКИ в таборі, яку вже лагодять. Управителем пор. В. Мендик а йому до помочи праділений чет. Іванківський, хор. Р. Мінів, вістун Алимчук і стрільці Ішак, Кудін і Мельничук.

13. VI. 1921. відіграла театральна секція драму „Невольник“ в Кралівім Градці, куда запросила еї тамонна робітнича сотня. Вистава випала так морально як і матеріально добро. Артистам кидано квіти на сцену, а Ярина /П-ні Морозова/ дістала гарну китицю з рож. Якась бабуня, Чешка, принесла за спену дві коробки /200 штук/ папіросів для артистів. При деяких сценах плакало жіноцтво, аже коли на сцені заблєкло світло, то рівночасно блєдали сльози і в очах багату мушан;
- перш дружина копавого мяча Уздига до Уліци на змагання Наші „мечесот“ розіграють зме і поза Йозефів, Іай воли, так як і театральних, першум з Уліцим другої днини як посідкики.
21. VI. 1921. співав наш хор за сьвітлової академії, даваній чеськими старшинами, в саді „дустодівчої оседи“ на пакятку стречення 27 визначних Чехів 1821 року – старшини чеський хорал „дох ясте божі бойовниці“, а по сін „Кде домов мой“.
22. VI. 1921. відбули ся надзвичайні загальні збори „Гуртка українських воєнinvalidів. Голова пор. В. Біленький, місто голова пор. С. Гимтройко, писар хор. І. Черник. Зс. І. повідомлено о заснуванні того гуртка Диктатуру;
- вміння простирала на ліжка. Вмінють раз в місяць і то так, до сьогодні віддаєть ся брудне, а завтра доставляють ся свіже. Через ніч треба спати на голім сіннику.
23. VI. 1921. відбули ся загальні збори фотографічної секції. Виліл Голова сот. В. Чарнецький, скарбник хор. Гембарський, господар чет. Балницький, писар хор. І. Кварцяний, контрольна комісія сот. Кохтунж, пор. Слезак чет. Еліжмерська.
- першй день науки для дітий у шкільнім ваци в таборі.
24. VI. 1921. відбули ся треті з ряду звичайні загальні збори К. П. к. Виліл: Голова мйр Р. Волошук, місто голова чет. Др. І. Мельницький, скарбник чет. Р. Метельський, завідувчий фінанс. інституціями сот. Б. Віліяквич, архівер пор. Я. Пастернак, господар чет. С. Вайгерт, віділовні п-ні Гринева і пор. Я. Голоть. Заступники віділовних сот. В. Голосинський і пор. К. Аріо. Контрольна комісія: сот. Г. Куріца, пор. Др. М. Гривів і пор. І. Вегера.
25. VI. 1921. відбули ся старшинські передзбори в чєстардиній справі.
28. VI. 1921. покінчив ся одморичний торговельний курс абітурієнтів при торговельній академії в Ліберці.
29. VI. 1921. попала мені в руки часопись „Українські Щоденні Вісти“, які виходять в Чикаго. В ній поміщена допись якогось товариша „мабуть таки із нашого табору – з тих „ідейних комуїстів“, до дістали ся до нашого табору, щоби торгувати нашими стрільцями і старшинами, беручи-як загально говорять-премію за голову, як вдадо ся кому з них наклонати кого утечи з табору і відіхати в російський рай між иншими наскрізь брєхливими і неправдивими теревеннями пише „ідеаний дописуватель“ до підмоги, які поскалять американські Українці для емігрантів на чужані, побирає і К. П. К. нашого табору та видає їх на „газету“, себєтє на Український Скиталець, в якій, закликис ся стрільцтво до борби із пролетаріатом“. От тобі й на! Редакторові Українських Щоденних Вісти можни було вправді перекопати ся, о сьілько на тім правди, бо Український Скиталець іде і в Америку. Він був ся побачив до це ні мяжа політична, ні мяжа партійна часопись, а сухий історичний журнал для збереження памяти історичних подій, в якій, коц редагує його від грудня 1920 р. до тепер, не памятаю чи де навіть приходив ся сьєтє „продстаріят“. Та редактор одволев ся вістками „чесного дописувателя“ який мабуть із Українського Сми-

тавця" не читав більш крім написи, — про якусь иншу газету не може говорити, бо инші не видають ся в таборі. На утіху редактору з Чакага скажу, що Е.П.К. не потребує похищо на українського Скитальця нічого виданати, бо він сплачуєт ся сам, та що я, той редактор буржуї і сам собі чоботи чиду/як маю чин/ і часом біля ти онучки перу і хату своя, себто редакцію, сам замітаю/чого певно редактор Укр.Мод.Б. не робить/і воду до митя своєї „стерляжської морди" носу і сам собі мим ту морду/висказ дописувателя тої статі/і ходжу з ідунком по страву до кухні і став перед кітлом в чергу зі стрілецтвом і до всего того не надуживав „Гвана". Так називає „престар дописуватель" стрілецтво. А дальше скажу, що радби мати таке вбрання, як має 90% стрілецтва — тих, яких називає дописуватель нужденними пролетарями. Як я потребував коли стріляти пролетаре при принесенню часописи з літографії, то платив йому за те або грішми або своєю панкоро хліба, хоч за цю роботу не дістаю від нікого ані сс тика і ніколи від нікого не мадав нічого, ані не мадав підмоги від нікого з Америки Рівном хотівся я мати бодей половину такий вигляд та таке вбрання, як найгірша із тих „обертых і нужденних постатей" та таке „пощорніхе і западе лице" як ті „нужденні невіллянці" себто дівчата прачки, про яких говорять дописуватель, хоч я по його думці буржуї і маю закликати когось „до борби з пролетаріатом". Та того я не робив і не буду робити але не буду робити також і того що робили ті, які звуть се-бе пролетарями та може котра з них і писав ту допись до укр. Мод.Вістий, но перше не буду торгувати людським товаром і людськими душами, боучи ідейно 30 к.ч за голову, як це роблено мабути в тії думці, що така голова сільше не варта, яка дається переконати подлим агентам безглуздяних брехонь-крій і поїде між бандатів, щоб убивати других і згинати вкінці марно, як це чке з деякими, що поїхали, поставило ся. По друге не буду ні в одній з тих „нужденних невіллянцях" від яких медслеш дописуватель плаче, брати 150 к.ч як це зробив один із таборових „баникків" товаришів „чесного" дописувателя, за якими вона тепер підкасть ся, бо він сидить в кріміналі. — По третє не повірю таким словам „великих ідейників" про ідейну боротьбу та більшовицький рай, бо його бачив власними очима та відчув власною душою вкінці не буду також подлими брехнями здержувати людей, які хочуть і можуть помочи нужденним скитальцям, що не ходять в чорних споднях, як це було з некими славетними товаришами, без огляду на те, на якій платформі вони стоять, і казати да-вайте тільки нам, бо ми пролетарі, а другі хай здихають, хоч і не торгують людським товаром і не брешуть так як собаки. Подлим брехоням для власного інтересу та всякій паршивій сводоні із так зв. Укр.Мод.Вістий в мене тільки одна відповідь: „Лес бреше, бо такий його рід і годі, щоб співає."

30. VI 1921. Приїхали членишки торговельної академії і торг курсу з Лі-берія. Це повинен бути вже послідній транспорт, бо хоч все го-ворено, що там крім них і вартового та робітничого більше ні-кого нема, все таки кілька менших транспортів було зібралось. В цім місяці почали ся сильні атаки. Це використовували наші „Етіопи" і спинали ся на сонці як шварки. Інші таборити „мед-воді-буренники" збирали подія в ліс на афіни, яких тут досить багато. **Мичевої** збори використовували чорну каву на мячевих змаганнях в Іозефові і в інших місцевостях, правники прилі по-під бараками над цивільним правом, „налогові старшини" так звуть у нас активних/при вправах або над протоколами **к халле-кхаллах**, співаки прилі вигукуючи собі груди на пробах в табо-ровім театрі неграмотних прилі над кавульками та віднимання від десяти взад, а термінологічна комісія прилі над калічен-ням української мови. Прилі і комісія для перевірки степенів таї суд і прокураторія, банівицькими пташотам, таборовим дітям, позназували кривляца, бо школа та не перна, то не тихичка. Лік тільки „неж ривки" ходили собі преспокібно по Іозефівських па-дах або по Іасариковім та „промєжським парку кидати очима". Вони біди ніколи не знавають.

1. VII 1921. утворено табори Українців в Нім Яблінцям і Іозефові роз-порядком чеського М.В.О.Ч. 303489/с.о.п. Гажу, яку побирали до-тепер старшини в Яблінцям, відібрано з поділено Українців як в

в Ябліннім так і в Йозефові на чотири групи. Тих, що перейшли
 границю з оружжя в руках, поділено на дві класи а то на старшин
 і стрільців. Старшинам признано крім харчу і приміщення 5 к.ч.
 денно, а стрільцям крім харчу і приміщення 50 сот. денно. Всім
 по 10 папіросів в день за котрі однак стягають ся гроші із
 згаданої денної пайки. Тим, що перейшли без оружжя, признано харч,
 приміщення і 50 сот. денно, а жінкам і дітям тільки харч і при-
 міщення. В часі приділу до робітничих відділів доставть старши-
 ни 15 к.ч. денно і харч, але помешкання мусять собі самі пла-
 тити, а стрільці ~~крийххххх~~ 3 к.ч. 50 сот. харч і приміщення.
 Також ходять чутки, що табір з Нім. Яблінного мають перенести
 до Йозефова до табору „Д“. Як загально буде виглядати зміівка
 так наша як і тих з Яблінного, не знати. Со тутешні бараки на-
 віть на літо лихі/вітер гонить по кімнатах/. а що то буде зі
 зимов

8. VII. 1921. виїхала наша театральна дружина до Пардубиць де має виставити
 сьогодні драму „Невольник“ Звідти поїде до Кутної Гори з тою са-
 мов штукю. Поїхала на запрошення наших робіт сотень.
11. VII. 1921. проголошено авізом в денній приказі розпорядок чеськ. кіл.
 пошт і тел. до 15. диння створюеть ся звичайний поштовий рут
 поручених листів до сов. Росжі, України, Сибіру і т.д.
12. VII. 1921. відійшла до Градця Кралмєвог робітничя партія з 20 людьми і
 ціля зложення трибуни на здріг 4. чеськ. Слов. дивізії По сім ма-
 ють вернути назад
14. VII. 1921. основав ся підготовчий курс для студій в експортівій акаде-
 мії Членів 51. Голова сот. Г. Олесницький, писар хор. В. Федорик.
17. VII. 1921. відіграла наша театральна дружина в театрі табору комедію
 Цеглянського „Соколки“. Гра загально добра та деколи перехо-
 дила в карикатуру
21. VII. 1921. відбуло ся святочне отворення таборової ІМЖИ, на якій були
 делегати чужинців. Хор співав кілька пісень;
 вечером виставила театр. секція в таборівім театрі оперетку
 „Катавка Полтавка“. Було на виставі досить чеської публіки,
 об на попередні вистави полк. Залевській не хотів чомусь по-
 волити вступу людям з поза табору помімо просьб
23. VII. 1921. таборівій хор співав на святочній академії Альойза Граска
 в чеській „дустойницькій беседі“ пісню „Бено“ Сметани, а відтак
 „Кде домов куй“. На біс відспівали ще дві українські пісні, а
 то: „Рано в ранці, я вставала“ і „Замувила ліщинювка“ Слідуючого
 дня на виставі Граскової штуки „Ліперна“ під голим несом в кі-
 сонівських садах відспівав хор пісню „Словянська Ліпа“. Наш
 хор просяць Чехи співати тому, що свого нігде в околиці не ма-
 ють. Чеська часопись в Яромєжу „Покрок“ /поступ/ помістила про
 це прихильну згадку.
26. VII. 1921. віу комітету вдів і сиріт з Нім. Яблінного прислано до Само-
 помочі 1324 к.ч. на фонд зворотних позичок.
27. VII. 1921. в год. 11.30 рано помер в тутешній лічниці пор. Андрия Глад-
 шовський, сня лікаря з Тарнополя. Покійний роджений 24 жовтня
 1894 в Тарнополі. Склав іспит зрілости в реальній школі в Тар-
 нополі в 1912 році, а опісля був студентом в „Гохауле фір Ле-
 денкультур“ у Відні. З вибухом війни заарештований до війська, слу-
 жив аж до розпаду Австрії. Відтак вступив до української Гали-
 цкої Армії і був від початку командантом сотні в „групі Схід“
 Л'в. Львовом його ранено в бор. під Береканами з У.Г.А. перей-
 шов Збруч і там враз з IV бригадою обор. ся під Шепетівкою,
 Старокопчанівом, Винницієм, Житомирєм, Іскоростєм і т.д.
 Зимов 1919 року хорував сильним тифом, а в цвітні 1920 року по-
 лав в ляцький полон під Літвом Свідів в польських таборах „Фри-
 дрихівці, Стриг і Тухолі“ разом з инними Галичанами. Літом 1920
 року утік з Тухолі через Німеччину до Нім. Яблінного. Відти пе-
 рейшов до табору в Ліберці, а відтак Йозефові, де-мучений нав-
 годиннами війни та хоробю нирек-докоретав себе позне труду
 життя. Покійний був взірцем старшини, команданте і боевика. Виз-
 начував ся хоробростю, посватою і холоднокрівностю в боях.
 Спокій душі Твоєї Товаришу долі!
28. VII. 1921. отворив Совз Українок в таборі дитячу школу /Бреслівський
 городець/.
29. VII. 1921. відбув ся похорон пор. Андрия Гладшовського Чехи дали одну

в табор дві почетні чети, які йшли перед караваном Під час походу рону співав таборний хор, а над гробом виголосив сот Гасдайда бувши полковий командант помірного, прачальну промову Чеська соція віддала почетний стріл з похоронного походу зроблено кілька фотографічних знімків. Грід відфотографовано також. З рідви були дві остра, до одна з них відмаказав чеського майора і живе в Празі. Між богами вінцями випадом в око вінець таборитів з миль чатого дроту - знамя таборитів - з дубовим листям і червоними квітами.

30. II 1921 заборонено деяким прикласи купати ся таборитам під помпою коло хатки.

Місця липень був дуже гарячий і сухий, сонце повиняльвало траву, довапалвало яре збіже і припалало квітка дехуда висохла навіть сараболя немов в осени. Сливки в деревах не ростуть здовж доріг, пооблітали та засталили густо земля під кожким деревом. Наші таборити приїли по сарабах як покривка, та добре до бодня мало сада на них. За те число таборитів, втілили зросла, бо сила людей товпала на ніз ваго. Слівки цього місяця наситували свої горла майже модня рано і по полудня, бо тамже ся до концерту. Так наші адвтанки запрацюють ся в таборній канцелярії, сидять не тільки несь ранок і по осіді, але сидять також пісно в ніч та пивуть і пивуть і квалють на машині і все нима кінця. Ізза сего журитьсь дуже редакція Українського Скитальця.

/Дальше буде/

Біля Редакції.

Просимо Читачів Українського Скитальця надсилати матеріяли з переживань У. Г. А. Матеріяли на заміряємо містити в порядку:

1. /Теоретич. Сосеих груп /созні, куріні, групи, полки, дівізії, корпуси, та степних заведень /суди, облоги, інтендентура, лічниця і пр. /, бої, обвизня, відступа та діяльність окрепних заведень. При описах боїв подавати малі шкци.
2. /Перехід У. Г. А. за Зоруч і еї діяльність там:
 - а/Українська Армія самостійна;
 - б/Українська Гал. Армія з російською армією добровольців;
 - в/Українська Гал. Армія з більшовиками.
3. /Вискуп Укр. Гал. Армії проти більшовиків/акція, причини еї з проче/;
4. /Колод Укр. Гал. Війська табори, тарки

Рівночасно з матеріялом означеним точками I - 4 містити meno переживання Українців з полону в Англії, Франції, Італії, а також містити будемо картини з боротьби повстанців українських о самостійність України.

Як Шаповні дописувателі не можуть придержувати ся цього порядку, змушене буде Редакція містити матеріяли без огляду на порядок вище означений. Український Скиталець стремить передовсім до того щоб зібрати по змозі всі переживання Української Армії хочом прийнялось лишити упорядковання піджедел історикам.

Редакція просить тех тих П. Г. Читачів, котрі зауважать омибка в поданих матеріялах/омибочно описані події, кимно названі особи, частани або місцевости омибочно подані дати і т. п. /, надсилати управління Українському Скитальцеві

Спеціально звертаємось до наших Стрілець, щоб описували також і такі події /стемі, розвідки і проче/, в котрих старшини участі не брали і описати не можуть.

Доки маємо нагоду зібрати матеріяли-не сміємо еї не використати.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СКИТАЛЬЦЯ:

УКРАЇНСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ТАБОР. В. КОСИЦІВ, ЧЕХИ.

Зміст:

1. Стор. 1. О. Пр. - 1919. - 31. VIII. - 1921.
2. " 3. сот Н. - Армійська група гн. Крабса
в наступі на Київ.
3. " 9. ком. Н.-к. - Умри Єсі в Києві.
4. " 15 М. В. - До зброї!
5. " " ІА-П. так. - Заграти в Києві понад
300 літани.
6. " 17. Мих. - М. Пампуцький а Бимобуки.
7. " 21. Мартушак Мик. Не поноже.
8. " 22. В. Риногородський: З днів боротьби і
тюрми за ково
9. " 25. ІАків Гелета: - З життя і боротьби
в таборі в Іозесові.
10. " 32. Біг Різаків.

Журнал виходить неперіодично.

Зоскит сот. Осип Демчук.

Видане Кузьм просв. Кружок в укр. таборі
в Іозесові.

Ціна цього числа 3. К. р.